

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hyvinvointilautakunta 10.02.2026 § 20

Valmistelija: Hyvinvointisuunnittelija Outi Ilosalo ja hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen.

Seloste ja perustelut:

Johdanto

Hallituksen esityksellä muutettaisiin kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023), joka on tullut voimaan 1.1.2025. Lisäksi esityksessä muutettaisiin vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, oppivelvollisuuslakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia. Muutokset pohjautuvat pääosin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan sekä kehysriihen ja budjettiriihen päätöksiin. Osa muutoksista on teknisluontoisempia.

Tausta

Hankkeen lähtökohtana on pääministeri Petteri Orpon hallituksen harjoittama kotoutumispolitiikka, joka perustuu kielen oppimiseen, työntekoon sekä suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen. Suomi on avoin yhteiskunta, joka auttaa ja kannustaa alkuun uudessa yhteiskunnassa. Hankkeessa laaditaan lainsäädäntömuutokset toteuttamaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan kotoutumislakiin ja –järjestelmään tehdään korjaukset, joissa painopistettä siirretään tulijan oikeuksia painottavasta järjestelmästä tulijan velvollisuuksia ja omaa vastuuta painottavaan järjestelmään.

Hankkeessa toteutetaan hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan toteutetaan kotoutumispalvelujen uudistus, jossa järjestelmää tehostetaan ja rahoitus kootaan yhteen kanavaan. Hankkeessa huomioidaan myös hallitusohjelman kirjaus kotoutumistuen keston lyhentämisestä ja kotoutumiskoulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen muuttamisesta osin tulosperusteiseksi. Esityksessä huomioitaisiin myös muita kotoutumisen edistämiseen liittyviä hallitusohjelmakirjauksia, kuten maahanmuuttajaäitien aseman parantaminen osana kotoutumispalvelujen kokonaisuudistusta sekä kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuuden edistäminen työpaikoilla. Hanketta tukemaan perustetun työryhmän työskentely on käynnistynyt elokuussa 2024. Työryhmän tehtävänä oli tukea hallituksen esityksen valmistelua hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden ja toimien toimeenpanemiseksi.

Lisäksi toteutettaisiin hallituksen säästötavoitteita kotoutumisen edistämisen rahoitukseen ja norminpurkua. Hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan 15 miljoonan euron säästö kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuuteen liittyen. Keväällä 2024 kehysriihessä päätettiin 1,8 miljoonan euron säästötavoitteesta koskien kunnille maksettavaa laskennallista korvausta. Lisäksi hallituksen budjettiriihessä syksyllä 2025 päätettiin 30 miljoonan euron säästötavoitteesta kotoutumisen edistämisen rahoitukseen.

Osa esityksessä ehdotetuista muutoksista on teknisluonteisia.

Tavoitteet

Esityksellä tavoitellaan useita hyötyjä, kuten kotoutumisen edistämisen nopeutumista ja tehostumista, kielen oppimista sekä työelämälähtöisyyttä. Tavoitteena on lisätä maahanmuuttaneen omaa velvollisuutta ja vastuuta kotoutumisestaan sekä uudistaa kotoutumisjärjestelmä kotoutumiseen kannustavaksi. Lisäksi esityksen tavoitteena on toteuttaa kotoutumisen edistämiseen rahoitukseen kohdistuvia säästötavoitteita vuodesta 2027 alkaen.

Lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027.

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 10.2.2026 lausuntopalvelu.fi -palvelussa ja lausuntopyyntö sisältää neljä teemaa; Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen, kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt, kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen, alkuvaiheen palveluprosessin muutokset, sekä muut huomiot.

Hyvinvointilautakunnan lausunto diaarinumero: VN/33963/2024

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen ja selkeyttäminen on tarpeellinen uudistus. Koulutusten järjestämisvastuun selkeyttäminen poistaa päällekkäistä työtä, mikä saattaa osaltaan vaikuttaa kustannuksia vähentävällä tavalla. Koulutusten tavoitteiden ja sisältöjen selkeyttäminen lisäävät yhdenvertaisuutta. Kuitenkin sisällöt ja tavoitteet tulisi olla sellaiset, että ne huomioisivat erilaisista taustoista tulevat maahanmuuttajat, mikä voi vaikuttaa kykyyn oppia uusia asioita (traumataustaiset henkilöt, nuoret tai ikääntyvät henkilöt, luku- ja kirjoitustaidottomat henkilöt). Työn tekemisen mahdollisuus kotoutumiskoulutuksen ohessa on kannatettavaa.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Ylöjärven kaupunki kokee rahoituksen selkeyttämisen kannatettavana, mutta rahoituksen leikkaamista, joka toteutuessaan heijastuisi palvelujen järjestämiseen. Kuntien rahoitusta ei tulisi leikata, jotta oikea-aikaiset ja tarpeelliset kotoutumisen palvelut voidaan tarjota myös jatkossa sellaisissakin kunnissa, joissa vieraskielisten määrä on vielä tällä hetkellä pieni.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Maahanmuuttopalvelujen näkökulmasta kotoutumisen tavoitteiden yhtenäistäminen selkeyttää niin maahanmuuttajan kuin ammattilaisenkin toimintaa. Toisaalta kotoutumisen on myös hyvin yksilöllinen ja pitkäjänteinen prosessi, johon vaikuttavat erilaiset asiat ja tekijät (esim. terveys, elämäntilanne) ja yksilölliset tavoitteet tulee ottaa huomioon palveluja järjestettäessä.

Esityksessä painottuu nopea työllisyyden tavoite, joka tukee kotoutumista. Tavoitteiden ja velvoitteiden asettamisessa tulee kuitenkin huomioida se, että ne eivät lisää riskiä syrjäytymiselle ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäämiselle.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Uudessa laissa säädettäisiin kotoutumissuunnitelman tekemisestä pääsääntöisesti osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Käytännössä haasteeksi voivat tulla esimerkiksi tapaamiseen käytettävissä olevat resurssit ja kotoutuja-asiakkaan mahdollisuudet vastaanottaa tietoa suunnitelmiin liittyen, joka voi olla heikentynyt esimerkiksi iän tai psyykkisen toimintakyvyn haasteiden, kuten traumataustan vuoksi. On myös huomioitava, että tulkkivälitteinen

keskustelu vaatti toteutuakseen enemmän aikaa. Ylöjärven kaupungin maahanmuuttopalvelujen näkökulmasta nykyisen lain kirjaus tehdä kotoutumissuunnitelma viipymättä osaamisen ja palvelutarpeen arvion jälkeen on riittävä.

Muut huomiot

Ylöjärven kaupunki pitää tärkeänä, että kotoutumista edistetään osana laajempaa hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen kokonaisuutta. Yksilön hyvinvointi on keskeinen tekijä myös työllistymiselle ja yleiselle arjen toimintakyvyille. Lakiehdotus kattaa hyvin työikäisen väestön kotoutumisen edistämisen toimenpiteitä. Kuitenkin kotoutujat voivat olla myös yli 65- vuotiaita tai lapsia ja nuoria, joiden tarpeet kotoutumiselle ovat työkyvyn suhteen erilaiset, mutta kotoutumisen ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta keskeisiä.

Muut lausuntopyynnöt kotoutumisen lainsäädäntöön liittyen

Vastaavanlainen lausuntopyyntö on tullut myös hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta. Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/7747/2024. Ylöjärven kaupungilla ei kuitenkaan ole lausuttavaa kyseiseen esitykseen, jonka sisältö koskettaa ensisijaisesti työllisyysalueen kotoututumisen toimiin liittyviä kieli- ja työskentely- ja asumisaikavaatimuksia.

Toimivalta:	Hallintosääntö 100 §, 37.
Lisätietoja päätöksestä:	Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen p. 044 481 1471, etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi
Esittelijä:	Vapaa-aikajohtaja
Päätösehdotus:	Hyvinvointilautakunta päättää; 1) antaa selosteosan mukaisen lausunnonhallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi 2) antaa hyvinvointipäällikölle valtuudet toimittaa lausunto lausuntopalvelu.fi - järjestelmään 10.2.2026 klo 23:59 mennessä. 3) tarkastaa kyseisen asian kokouksessaan.
Päätös:	Hyväksyttiin keskustelun jälkeen.

Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen ja kirjastotoimen johtaja Liisa Nikkilä poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen klo 19.38.
